

Др Драган Златовић*

Стручни чланак
УДК: 347.78(497.13)
DOI: 10.46793/GP.1301.041Z

ЗАШТИТА НАЗИВА УСТАНОВЕ У ХРВАТСКОМ ПРАВУ

Рад примљен: 03. 03. 2021.
Рад исправљен: 06. 05. 2022.
Рад прихваћен за објављивање: 26. 09. 2022.

Назив установе је једно од њених главних обиљежја којима се установа прије свега идентифицира у подручју свог дјеловања и по чему се разликује од других субјеката. Уједно, с обзиром на разноликост дјелатности којима се установе баве, неовисно што се у начелу ради о обављању јавне службе односно о непрофитном дјеловању, установе такођер судјелују у својеврсној тржишној утакмици у којој се преко свог назива и промичу, односно рекламирају. Стога се заштити назива установе од нелојалног дјеловања других субјеката мора посветити дужна позорност, прије свега у постојању јасне и конзистентне правне регулативе, која ће омогућити титуларима брзу и учинковиту заштиту од можебитних повреда њихових регистраних права.

Кључне ријечи: непрофитне организације, установа, назив установе, трговачко друштво, твртка.

I УВОД

Проблематика заштите твртке трговачког друштва помно је расправљена у правној доктрини и јудикатури, тим више што је регулација те заштите цјеловито прописана законима који уређују материју трговачких друштава, нелојалну конкуренцију, права интелектуалног власништва односно казненоправну заштиту.

С друге стране, релативно је ријетко у стручној и знанственој литератури елаборирана заштита назива једне друге врсте правних особа, односно установа као непрофитних организација, али са широким спектром дјелатности које се најчешће обављају као јавне службе. Такођер темељни закон о установама као и посебни закони у поједином подручју њихова дјеловања не дају цјеловит

* Доцент, прочелник Управног одјела Велеучилишта у Шибенику, Република Хрватска, zlatovic@vus.hr.

правни оквир за заштиту назива установе, већ се упућује на одговарајућу примјену прописа о трговачким друштвима.

Накана нам је указати на правни оквир уређења заштите назива установе у хрватском праву, с циљем указивања на потребу новелирања прописа о установама, у којима би се јасно и свеобухватно уредила ова важна област.

II ЗАШТИТА НАЗИВА УСТАНОВЕ

A. Опћи појам и циљ установе

Појам установе у хрватском праву одређен је Законом о установама.¹ Према одредбама чл. 1, ст. 1. и 2. ЗУ, установа је правна особа чије је оснивање и устројство одређено Законом о установама, а оснива се за трајно обављање дјелатности од јавног интереса суkladно посебном закону.²

Задњом новелом ЗУ из 2019. управо је интервенирано у одређење појма установе не наводећи више експлицитно дјелатности од јавног интереса које исте правне особе обављају.³ Према ранијем законском рјешењу радило се о дјелатностима одгоја, образовања, знаности, културе, информирања, шпорта, тјелесне културе, техничке културе, скрби о дјечи, здравства, социјалне скрби, скрби о инвалидима и другим дјелатностима, које су биле експлицитно одређене у ЗУ, ако се не обављају ради стјецања добити. Иако су се установе, у правилу, оснивале и према ранијој регулацији ради обављања неке од наведених дјелатности, није била искључена могућност оснивања установе за обављање неке друге дјелатности коју законодавац није примјерично предвидио.⁴

Тако је Законом о измјенама и допунама Закона о установама⁵ извршена нужна номотехничка и терминолошка прилагодба чл.1. ЗУ те се, имајући у виду да одредба ст. 2. тога чланка у изворном тескту ЗУ-а не садржи исцрпан попис дјелатности за чије се обављање установа може основати, а које се не обављају ради стјецања добити, као и то да су односне дјелатности већ посебним законима одређене као дјелатности од јавног интереса, утврђује да се установа оснива за трајно обављање дјелатности од јавног интереса суkladно посебном закону. У односу на досадашње уређење изостављена је и опћа одредба о примјени прописа о трговачким друштвима на установу која дјелатност обавља и ради стјецања добити, као недовољно прецизна, имајући у

¹ Закон о установама (ЗУ), *Народне новине*, бр. 76/93., 29/97., 47/99., 35/08. и 127/19.

² Т. Антић, *Устројство и дјелокруг јавног сектора*, Правни факултет у Ријеци, Ријека, 2014, 39.

³ Ј. Вучковић, К. Орешковић, *Новела Закона о установама*, Право и порези бр. 1, 2020, 18.

⁴ Д. Медведовић, *Закон о установама с кратким коментаром, напоменама и стварним казалом*, Загреб, 1995, 9-10, 23-24.

⁵ Закон о измјенама и допунама Закона о установама (ЗИД ЗУ 2019), *Народне новине*, бр. 127/19.

виду да се на одговарајућу примјену Закона о трговачким друштвима и других мјеродавних прописа конкретно упућује даље у тексту ЗУ-а, у одредбама којима се детаљније уређују поједини елементи пословања таквих установа.⁶

Циљ оснивача установе није остварење добити већ задовољење одређеног опсега и разине потреба интереса грађана.⁷ Стога се установа, у правилу, не оснива ради стјецања добити, што не значи да у обављању своје дјелатности не може наплаћивати своје услуге. Установа може чак стално или повремено остваривати добит.⁸

Б. Појам, правна природа и начела заштите назива установе

Назив установе је ознака установе, једнако као твртка трговачког друштва односно особно име физичке особе. Назив установе је име установе под којим установа дјелује и судјелује у правном промету. Како се управо по називу одређена установа као његов носитељ разликује од осталих правних субјеката, темељна функција назива установе огледа се у индивидуализирању установе.

Назив установе мора се јасно разликовати од назива друге установе. На темељу начела искључивости назива установе у судски се регистар не може уписати: а) назив установе који је једнак већ уписаном називу установе, ни б) назив установе који се јасно не разликује од већ уписаног назива установе. Суд на то пази по службеној дужности.

Искључивошћу се штити оправдани интерес установе да штити свој положај у пословном дјеловању тако што ће се друге субјекте спријечити да употребљавају исти или сличан назив установе. Увријежено је правило да свака установа може имати само један назив и да сваки назив припада само једној установи.

Назив установе одређује се актом о оснивању установе и статутом установе. Према чл. 13, ст. 2. Закона о установама, акт о оснивању установе обавезно садржи одредбе о називу и сједишту установе. Надаље, Закон о установама у чл. 53. наводи као темељни опћи акт установе статут установе, али поближе не одређује његов обавезни садржај, осим што наводи како статут садржава одредбе којима се сукладно акту о оснивању установе поближе уређује устројство, овласти и начин одлучивања тијела установе, те уређују друга питања од значења за обављање дјелатности и пословање установе. Уобичајено је у пракси да статут установе садржи и одредбе о називу и сједишту установе. Такођер, према чл. 14, ст.1. точ. 3. ЗУ, акт о оснивању подружнице установе из чл. 9. ЗУ обавезно садржи одредбе о називу и сједишту подружнице. Назив и сједиште установе мијења се на начин предвиђен

⁶ Коначни приједлог закона о измјенама и допунама Закона о установама, https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2019-11-12/133002/PZ_657.pdf, датум посјете: 30.06.2020, 13.

⁷ Д. Медведовић, *Оснивање установе*, Информатор бр. 4156, 1994, 5.

⁸ Д. Медведовић, *Појам и главна обиљежја установа*, Информатор бр. 4136, 1993, 9.

оснивачким актом установе односно статутом установе у складу с одредбом чл. 27. ЗУ.⁹

Назив установе и све његове промјене уписују се у судски регистар. Подаци садржани у називу установе морају бити истинити (начело истинитости назива).

Дакле, назив установе конституира се уписом у судски регистар и то у поступку уписа оснивања установе у судски регистар, јер је назив установе један од података који се обавезно уписују у регистар. Ради се о неизоставном елементу уписа, јер уколико нема података о називу установе, регистарски суд неће провести упис.

Темељна начела заштите назива установе у хрватском праву су:

а) начело истинитости – према којем сви подаци наведени у називу установе морају бити истинити;

б) начело јединствености – сваки дио установе мора пословати под истим називом установе, с тим да јој се може додати ознака која упућује да је посриједи дио установе. Тај дио може бити устројен као подружница установе, али и не мора, што овиси о унутрашњем устроју сваке установе о чему оснивач установе односно установа одлучују потпуно аутономно;

в) начело законитости – суд ће одбити уписати у судски регистар назив установе који није у складу с одредбама Закона о установама и подредно Закона о трговачким друштвима, као супсидијарног правног врела. Тиме се штити назив установе и прописује санкција у случају када назив установе нема оне састојке који се законом траже;

г) начело различитости – састојци назива установе морају бити такви да не стварају забуну гледе дјелатности, дојма о идентитету или повезаности с другим правним субјектом. Називи установа се морају јасно разликовати један од другог. Својим садржајем назив установе не смије стварати забуну гледе дјелатности, идентификације с другом установом, правном или физичком особом, а нити вријеђати права других особа;

д) начело искључивости – назив установе се мора јасно разликовати од назива већ регистриране установе. Дакле, у судски регистар се не може уписати назив установе који је једнак раније уписаном називу установе или назив установе који се јасно не разликује од раније уписаног назива установе на што суд пази по службеној дужности;

ђ) начело првенства – ако се суду ради уписа у судски регистар пријаве исти називи установа или називи установа који се међусобно јасно не разликују, суд ће уписати онај назив установе који је раније пријављен;

е) начело јавности – подаци о називу и све промјене назива установе који се уписују у судски регистар омогућавају трећима да се информирају увидом у судски регистар. Како је судски регистар јавна књига, тиме је испуњена претпоставка јавности назива установе;

⁹ Д. Медведовић, *Оснивање установе : други дио*, Информатор бр. 4157, 1994, 6.

ж) начело сталности – због сваке промјене на страни носитеља назива установе не мора се мијењати назив (примјерице код статусних промјена одвајања или припајања, односно промјене дјелатности када се не брише битна дјелатност назначена у самом називу установе).¹⁰

Правна нарав назива установе произлази из његове везаности за установу као носитеља, јер представља име које одређује установу као правни субјект. Стога можемо говорити о особноправном елементу правне нарави назива установе.

Нужно, такво одређење доводи до потребе осигурања адекватних видова заштите назива установе. Носитељ назива установе има апсолутно право употребе тога назива установе у односу на све треће. Стога можемо особноправном елементу придодати и имовинскоправну компоненту правне природе назива установе. Код ове друге компоненте, а с обзиром на своју разликовну функцију, назив установе, као и твртка трговачког друштва, има обиљежја права индустријског власништва у ширем смислу с правним учинцима који из тога произлазе.

Иако је, наиме, ријеч о особном праву, не може се занемарити чињеница да је назив установе значајна нематеријална вриједност због тога што се уз њу везују *goodwill* установе чије се дјеловање исказује називом и с којим се оно одређује у јавности и према трећима.

В. Главна обиљежја и састојци назива установе

Састојци назива установе имплицитно и експлицитно произлазе из одредбе чл. 17. ЗУ, у којем се између осталог наводи да назив установе мора уз назнаку којом се поближе обиљежава име установе садржавати обвезно назнаку која упућује на дјелатност установе.¹¹ Састојци назива установе одређени су ЗУ и посебним законима који уређују одређено подручје дјеловања установа. С обзиром на састојке, назив установе може бити:

особан – у којем се осим обвезатних састојака које мора имати сваки назив установе, налазе и имена неких особа – грађанска имена и презимена или само презимена физичких особа (*њем. Personenfirma*);

а) нстваран – када име упућује на дјелатност установе (*њем. Sachfirma*);

б) мјешовит – има и особне и стварне састојке.¹²

Састојци назива установе могу бити обвезни и факултативни.

Обвезни састојци су они за које се прописује како их назив мора садржавати и без којих се назив установе не може уписати у судски регистар, јер није ваљан. То су:

1. назнака којом се поближе обиљежава име установе;

¹⁰ Уп. В. Горенц (ур.) *et al.*, Коментар Закона о трговачким друштвима : ИВ измијењена и допуњена наклада, Загреб, 2008, 31.

¹¹ Н. Петровић, *Обављање дјелатности установе*, Слободно подузетништво бр. 4, 2004, 53.

¹² В. Горенц (ур.) *et al.*, *op.cit.*, 30.

2. назнака која упућује на дјелатност установе;

3. ознака посебног стања ако се установа у њему налази.

Факултативни састојци назива установе могу се уносити уз увјет да назив тиме не постане непрегледан и да не спрјечава јасно разликовање према другим називима установа. Тим се састојцима назив установе жели учинити што различитијим од осталих или се жели истакнути нека посебна својства, нпр. старост, дјелатност, припадност неком удружењу односно заједници. С факултативним састојцима се не смије претјеривати, посебице тако да се изгуби осјећај важности обвезних састојака који су ипак битни за темељну улогу назива установе. Дакле, назив установе може садржавати необвезне (факултативне) додатке, било стварне или особне састојке, те разне графичке ознаке као што су слике, скице, цтежи, вињете и сл.¹³

Састојци назива установе не могу бити такви да стварају забуну гледе дјелатности, утиска о идентитету или повезаности с другом установом, правном или физичком особом, те да вријеђају права интелектуалног и индустријског власништва ни друга права других особа. Дакле, назив установе би се требао разликовати од примјерице твртке неког трговачког друштва уписаног у судски регистар. Овдје је утврђено начело различитости као једно од темељних начела заштите назива установе изузетно битних за одређивање видова и опсега заштите назива, а све у циљу заштите других особа у промету те заштите јавног интереса.

Изнимка је учињена гледе повезаних установа које су удружене у заједницу установа сукладно чл. 70. ЗУ, које могу у својим називима употребљавати заједничке састојке (чл. 17. ст. 3. ЗУ). Наиме, установе се могу, уз сугласност оснивача, удруживати у заједнице установа, које су правне особе уписане у судски регистар. На назив, сједиште, дјелатност и устројство заједнице установа примјењују се на одговарајући начин одредбе ЗУ о називу, сједишту, дјелатности и устројству установа. У том случају, у заједницу установа удружене установе могу уз свој назив употребљавати и име заједнице установа чије су чланице.¹⁴ Забрана стварања забуне, о којој се говори у чл. 17. ст. 2. ЗУ, примјењује се и у односу према особама које нису уписане у судски регистар, него су уписане у неком другом регистру, примјерице случај с обртом који такођер има своју твртку.

Називи установа се морају јасно разликовати један од другог. Разлике морају бити такве да у уобичајеном дјеловању спрјечавају замјену назива установа, па самим тиме и установа чији су то називи. Циљ је назива установе да омогући идентификацију установе као правне особе, али тако да то не доведе до могућности замјене у дјеловању односно правном промету. При томе је мјеродаван укупан дојам који назив установе оставља на обичне људе, дакле

¹³ Уп. М. Брачун, *Твртка друштва*, Финанције и право, бр. 1, 2017, 128.

¹⁴ Вид. Д. Златовић, *Правни оквир удруживања установа*, у: Годишњак 27. Актуалности хрватског законодавства и правне праксе (ур. Đuro Sessa), Загреб, 2020, 440.

и овдје се примјењује критериј сличан ономе у праву интелектуалног власништва, посебице жиговном праву.

Називи установа се успоређују онако како се користе у пословном промету па је довољно и да се ради о скраћеним називима. Сугласност носитеља назива установе да нетко други у свој назив установе унесе састојке његовог назива установе само је изнимка од правила, јер је примарно битно заштитити јавни интерес.

Према чл. 17. ст. 4. Правилника о начину уписа у судски регистар¹⁵ предвиђено је ограничење гледе највећег допуштеног опсега назива установе, на начин да текст назива може садржавати највише тисућу двадесет и четири (1024) знака, а скраћеног назива највише пет стотина дванаест (512) знакова. Текст пријевода назива може садржавати највише тисућу двадесет и четири (1024) знака, а текст пријевода скраћеног назива највише пет стотина дванаест (512) знакова.

Г. Поближе уређивање назива установа посебним прописима

У одређеним дјелатностима које обављају јавне установе, посебним се прописима поближе одређује критерији за додјелу одређеним назива установа. Такве ситуације налазимо у здравственој дјелатности и високом образовању.¹⁶

На темељу чл. 70. ст. 1. Закона о здравственој заштити,¹⁷ Република Хрватска оснива Државни здравствени завод, клинику као самосталну установу, клиничку болницу и клинички болнички центар. Према чл. 120. 333-а клиничке установе су клиника, клиничка болница и клинички болнички центар. Клиника јест здравствена установа или дио здравствене установе која уз обављање здравствене дјелатности обавља најсложеније облике здравствене заштите из неке специјалистичко-конзилијарне дјелатности те се у њој изводи настава високих училишта и проводи знанствени рад за дјелатност за коју је основана. Клинички завод јест дио здравствене установе који испуњава наведене увјете прописане за клинику, а обавља дјелатност дијагностике. Клиничка болница јест опћа болница у којој најмање двије од наведених дјелатности (интерна медицина, хирургија, педијатрија, гинекологија и породилство) носе назив клиника, као и најмање још двије друге дјелатности других специјалности односно дијагностике. Клинички болнички центар јест опћа болница у којој осим назива клиника за дјелатност интерне медицине, хирургије, педијатрије, гинекологије и породилства, назив клиника има више од половине осталих специјалности и у којима се изводи више од половине

¹⁵ Правилник о начину уписа у судски регистар, *Народне новине*, бр. 121/19 (у даљем тексту: Правилник).

¹⁶ С. Иванда, *op.cit.*, 45.

¹⁷ Закон о здравственој заштити (333), *Народне новине*, бр. 100/18. и 125/19.

наставног програма студија медицине, денталне медицине, фармације и медицинске биохемије односно сестринства.¹⁸

Увјете које морају испуњавати ове установе на терцијарној разини здравствене дјелатности за додјелу назива клиничке установе, посебним подзаконским прописом прописује министар надлежан за здравство.¹⁹ У подручју здравствене заштите и дјеловања здравствених установа, а у свези с чл. 257. 333-а, Правилником о увјетима које морају испуњавати здравствене установе или дијелови здравствених установа за додјелу назива клиника или клиничка установа²⁰ су утврђени увјети које морају испуњавати здравствене установе или дијелови здравствених установа у којима се изводи студиј у наставном подручју струке биомедицине и здравства (стручни студиј), односно студиј у знанственом подручју биомедицине и здравства (свеучилишни студиј) и послједипломски стручни или знанствени студиј. Здравствене установе или њихов дио које изводе клиничку наставу темељем наставне потребе јесу клиника, клиничка болница и клинички болнички центар (клиничке установе). Изнимно, дијелу здравствене установе који испуњава увјете прописане Правилником, а обавља дјелатност дијагностике, умјесто назива „клиника“ додјељује се назив „клинички завод“. Клиничка установа може бити само она здравствена установа у којој се проводи врхунски стручни рад у пракси, која проводи знанствена и стручна истраживања, води бригу о унапређењу наставе и наставних функција дјелатника те настави даје истакнуто мјесто у оквиру своје основне дјелатности. Назив клиника (клинички завод), клиничка болница и клинички болнички центар додјељује министар надлежан за здравство за раздобље од четири године. Поступак за додјелу назива клиничка установа обнавља се сваке четири године. Тако је примјерице у судском регистру Трговачког суда у Загребу уписана здравствена установа под називом Клинички болнички центар Сестре милосрднице, Загреб, Виноградска цеста 29 (МБС: 080318507).

Посебне одредбе о додјели назива одређеним установама садржи и Закон о знанственој дјелатности и високом образовању.²¹ Наиме, одредбом чл. 50. ЗЗДВО-а поближе се уређује назив високих училишта. Тако назив свеучилиште, факултет и умјетничка академија, односно ријеч „академија“ уз назив подручја умјетности те велеучилиште и висока школа, или други назив који садржи неки од тих појмова, могу носити само висока училишта основана

¹⁸ Вид. Ј. Чизмић, Љ. Жункић, *Основе здравственог права*, Сплит, 2014, 132; З. Бошковић, *О клиничким установама*, Право и порези бр.7, 1997, 749.

¹⁹ Т. Бабић, С. Роксандић, *Основе здравственог права*, Загреб, 2006, 85.

²⁰ Правилник о увјетима које морају испуњавати здравствене установе или дијелови здравствених установа за додјелу назива клиника или клиничка установа, *Народне новине*, бр. 119/03, 11/04 и 150/08.

²¹ Закон о знанственој дјелатности и високом образовању (ЗЗДВО), *Народне новине*, бр. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 2/07 - ОУСРХ, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14 - О, РУСРХ, 60/15 - ОУСРХ и 131/17; даље: ЗЗДВО

према ЗЗДВО-у. Суд или друго надлежно државно тијело неће одобрити упис у одговарајући регистар правне особе или њене подружнице која носи неки од тих назива, или ако ти појмови чине дио назива, ако та правна особа није основана у складу са ЗЗДВО-ом. Умјетничка академија у свом називу може умјесто ријечи „умјетничка“ користити назив подручја умјетности у којему дјелује (нпр. Свеучилиште у Загребу Музичка академија, Свеучилиште у Загребу Ликовна академија и Академија драмске умјетности Свеучилишта у Загребу за разлику од Академија за умјетност и културу у Осијеку и Умјетничка академија у Сплиту).

Ове називе могу изнимно користити и правне особе које нису устројене према ЗЗДВО-у, ако је то могуће према посебном закону или ако упорабу назива одобри министар.²²

Д. Упораба назива држава и међународних организација и њихових симбола, као и особних имена физичких особа у називу установе

Према чл. 18. ЗУ, ријечи „Хрватска“, „Република“, „држава“ и њихове изведенице, те друга државна знамења, укључујући њихово опонашање, могу се унијети у назив установе само законом, уредбом или на темељу рјешења министарства надлежног за послове опће управе ако се тиме не вријеђа углед и достојанство Републике Хрватске.²³

Дакле, не ограничава се законска регулација само на употребу ријечи „Хрватска“ него и на њене изведенице, посебице придјев „хрватски“ у одговарајућем падежу и роду. Надаље, назив установе не може садржавати грб, заставу ни друге државне амблеме Републике Хрватске (нпр. застава и лента председника РХ) у смислу Закона о грбу, застави и химни Републике Хрватске те застави и ленти председника Републике Хрватске,²⁴ као нити их опонашати у хералдичкоме смислу. Сматрамо како назив установе не би могао садржавати ни стихове из химне Републике Хрватске. Ипак, то би био допуштено у случају ако су такви називи утврђени законом, уредбом односно рјешењем надлежног министарства. Наиме, одредбом чл. 4. Закона о грбу, застави и химни Републике Хрватске те застави и ленти председника Републике Хрватске је прописано како се изнимно, ако је статутом или другим прописом правних особа предвиђено, дијелови грба или заставе Републике Хрватске могу рабити

²² ЗЗДВО не прописује што се догађа ако називе које према одредби чл. 50, ст. 1. у свези ст. 3. ЗЗДВО могу имати само висока училишта основана према ЗЗДВО, има нека друга правна особа која је уписана с тим називом или твртком у регистар, а посебан закон то не омогућава, правна особа није ни затражила одобрење надлежног министра или министар не одобри такво кориштење (Д. Рајчић, *Коментар Закона о знанственој дјелатности и високом образовању*, Загреб, 2005, 161.

²³ Уп. Ј. Барбић, *Твртка*, Право у господарству бр. 5, 1998, 735.

²⁴ Закон о грбу, застави и химни Републике Хрватске те застави и ленти председника Републике Хрватске, *Народне новине*, бр. 55/90, 26/93. и 29/94.

као саставни дио других амблема односно знакова, под увјетом да се тиме не вријеђа углед и достојанство Републике Хрватске.

Влада Републике Хрватске је Закључком²⁵ овластила Министарство управе²⁶ да сукладно чл. 18. ст. 1. ЗУ, даје сугласност за уношење у твртку трговачког друштва односно у назив установе ријечи "Хрватска", „Република“, „држава“ те њихових изведеница, као и заставе и грба Републике Хрватске, укључивши и њихово опонашање. Ово одобрење односи се на установе које ће обављати дјелатности одгоја и образовања, знаности, културе, информирања, спорта, тјелесне културе, техничке културе, скрби о дјечи, здравства, социјалне скрби, скрби о инвалидима и друге дјелатности сукладно ЗУ. Како се према одредби чл. 25. ЗУ на заштиту назива установе примјењују на одговарајући начин одредбе Закона о трговачким друштвима, као закона којим се уређује заштита твртке трговачког друштва, то је Министарство правосуђа и управе овлаштено у управном поступку донијети рјешење из чл. 18, ст. 1. ЗУ. Захтјев за добијање сугласности за уношење ријечи "Хрватска" или њених изведеница у назив установе, подноси се Министарству правосуђа и управе, с одговарајућим образложењем које оправдава тражење предметне сугласности.

Захтјев подноси одговорна особа установе, са сљедећим прилозима: а) пуномоћ за заступање, ако захтјев подноси опуномоћеник; б) нацрт оснивачког акта установе које се оснива, односно измијењени оснивачки акт за установу које се мијења (без овјере јавног билежника); в) доказ о уплаћеним управним пристојбама. Сва наведена документација доставља се у оригиналу, осим нацрта оснивачког акта предметне установе.²⁷ За евентуално уношење ријечи „Цроатиа“ у назив установе није потребно исходити рјешење о одобрењу из чл. 18. ст. 1. ЗУ.²⁸

Према чл. 18. ст. 2. ЗУ, назив јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе и њезине изведенице, те њезин грб и застава, укључујући њихово опонашање, могу се унијети у назив установе само законом или уз претходно одобрење надлежног тијела јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе, сукладно закону којим се уређује локална и подручна (регионална) самоуправа.

²⁵ Закључак класа: 022-03/13-07/211 урброј: 50301-09/06-13-2 од 1. коловоза 2013. године, *Народне новине*, бр. 101/13.

²⁶ Сада Министарство правосуђа и управе према Закону о устројству и дјелокругу тијела државне управе (Закон о устројству и дјелокругу тијела државне управе, *Народне новине*, бр. 85/20).

²⁷ Уношење ријечи „Хрватска“ или њених изведеница у твртку трговачког друштва, <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/5-uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave-1075/unosenje-rijeci-hrvatska-u-tvrtku-trgovackog-drustva/14449>, датум посјете: 4.7.2020.

²⁸ Д. Медведовић, *Закон о установама с кратким коментаром, напоменама и стварним казалом*, Загреб, 1995, 42.

Тако је одредбом чл. 7. ст. 1. Закона о локалној и подручној (регионалној) самоуправи²⁹ прописано како се питања везана за назив опћина, градова и жупанија уређују посебним законом, и то Законом о подручјима жупанија, градова и опћина у Републици Хрватској.³⁰ ЗПЖГО не садржи одредбе о критеријима и поступку додјеле одобрења за кориштење назива јединица локалне и подручне (регионалне) самоуправе у називима других правних особа, односно у називима установа. Стога је упутно у таквим ситуацијама поступати *per analogiam* у смислу чл. 10. ст. 10. ЗЛПС.

Наиме, одредбом чл. 10, ст. 1. ЗЛПС регулирано је како јединица локалне самоуправе и јединица подручне (регионалне) самоуправе може имати грб и заставу. Грб и застава јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе утврђују се статутом или статутарном одлуком уз одобрење тијела државне управе надлежног за локалну и подручну (регионалну) самоуправу. Према чл. 10, ст. 10. ЗЛПС, на темељу мјерила која опћим актом утврди представничко тијело, опћински начелник, градоначелник, односно жупан може одобрити употребу грба и заставе правним особама ради промицања интереса опћине, града или жупаније. Дакле, да би нека установа користила грб и заставу јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе нужно је слиједеће:

- представничко тијело јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе (опћинско вијеће, градско вијеће и жупанијска скупштина) мора опћим актом утврдити мјерила за употребу грба и заставе јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе од стране других правних особа;
- оснивач установе мора поднијети захтјев за употребу грба и/или заставе јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе у својему називу, уз нацрт оснивачког акта односно акт о измјени и допуни оснивачког акта;
- на темељу утврђених мјерила и поднесеног захтјева извршно тијело јединице локалне и јединице подручне (регионалне) самоуправе (у опћини опћински начелник, у граду градоначелник и у жупанији жупан) доноси рјешење о одобрењу употребе грба и заставе јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе одређеној установи у њеном називу.

Посебна је ситуација када јавну установу оснива јединица локалне и подручне (регионалне) самоуправе сукладно чл. 7, ст. 1, точ. 2. ЗУ. Акт о оснивању установе у том случају према одредби чл. 35, ст. 1, точ. 5. ЗЛПС-а доноси представничко тијело и локалне и подручне (регионалне) самоуправе. Како се назив установе утврђује актом о оснивању установе према чл. 13. ст.1. точ. 2 ЗУ, уколико оснивач установе жели у називу установе имплементирати

²⁹ Закон о локалној и подручној (регионалној) самоуправи (ЗЛПС), *Народне новине*, бр. 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/1., 144/12, 19/13 – прочишћени текст, 137/15 – исправак, 123/17 и 98/19.

³⁰ Закон о подручјима жупанија, градова и опћина у Републици Хрватској (ЗПЖГО), *Народне новине*, бр. 86/06, 125/06 - испр., 16/07 - испр., 95/08 - одлука УСРХ, 46/10 - испр., 145/10, 37/13, 44/13, 45/13 и 110/15.

назив јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе и/или њезин грб и/или заставу, тада ће употребу тих назива односно симбола јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе као оснивача јавне установе одобрити представничко тијело јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе без накнадне потврде извршног тијела јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе.

ЗУ поставља и ограничења у погледу употребе назива друге државе или међународне (међудржавне) организације, њезиног грб, заставе те другог службеног знаковља. Њих би се могло унијети у назив установе назив установе само на темељу рјешења министарства надлежног за послове опће управе и уз претходни пристапак друге државе или међународне (међудржавне) организације сукладно чл. 18, ст. 3. ЗУ. Дакле, овдје суд неће дозволити упис назива установе у судски регистар уколико се не приложе одобрења надлежних органа и то Министарства правосуђа и управе РХ и надлежног органа према прописима државе односно међународне организације о чијим се називима односно знаковљу у предметном случају ради. Уз рјешење надлежног државног тијела, суд у поступку уписа назива установе у судски регистар може тражити од подносиоца и доказ о томе може ли се према прописима одређене државе односно правилима одређене међународне организације о којима је ријеч одобрити таква употреба.

Код одлучивања о одобрењу употребе ових државних и међународних назива и симбола, мора се узети у обзир постоје ли оправдани разлози за њихову употребу у називу установе. Овисно о дјелатности установе цијенит ће се опћи интерес да се не штети угледу држава односно међународних организација, те с друге стране омогућава ли се њиховим кориштењем у називу установе посебан повлаштен положај те установе у њеном дјеловању у односу на друге правне субјекте без такве асоцијативности у називу/твртки.

Према чл. 18, ст. 4. ЗУ, назив етничке и националне заједнице или мањине, њезин грб, застава или знак, могу се унијети у назив установе само на темељу рјешења тијела државне управе у чији дјелокруг улази дјелатност установе. Дакле, овдје ће уредовати надлежна министарства овисно о дјелатности установе која жели користити такав назив. Овдје се не тражи рјешење Министарства правосуђа и управе као у случајевима из чл. 18, ст. 1. и 3. ЗУ, осим у случају када је у дјелокругу тога Министарства дјелатност саме установе која тражи допуштење за назив установе у случају из чл. 18, ст. 4. ЗУ.

Овдје упућујемо и на одредбе Уставног закона о правима националних мањина.³¹ Тако је одредбом чл. 15, ст. 1. Уставног закона прописано како припадници националних мањина ради очувања, развоја, промицања и исказивања свог националног и културног идентитета могу оснивати удруге, закладе и фондације те установе за обављање дјелатности јавног приопћавања,

³¹ Уставни закон о правима националних мањина, *Народне новине*, бр. 155/02, 47/10, 80/10 и 93/11 (у даљем тексту: Уставни закон).

културне, издавачке (накладничке), музејске, архивске, књижничне и знанствене дјелатности. Ове установе, као и уосталом и други субјекти из цитиране одредбе, могу у свом називу исказивати да су националне мањине њихови оснивачи.

Против рјешења Министарства правосуђа и управе односно надлежног тијела државне управе у случајевима из чл. 18, ст. 1, 3. и 4. ЗУ може се тужбом покренути управни спор пред управним судовима у року од 30 дана од доставе рјешења у смислу чл. 24. Закона о управним споровима.³²

Било би нужно ускладити ову одредбу ЗУ с одговарајућом одредбом чл. 15. ЗТД-а, која уређује исто питање али у односу на твртке трговачких друштава, посебице у свјетлу Закона о измјенама Закона о трговачким друштвима.³³ Наиме, новелирани ЗТД више не спомиње сугласност надлежног државног тијела, него се по новој регулативи ријечи “Хрватска” и њезине изведенице те друга државна знамења, укључујући њихово опонашање, могу унијети у твртку уз назнаку или као дио знаке којом се поближе обиљежава име друштва само на темељу рјешења министарства надлежног за послове опће управе. Дакле, уколико нетко жели у своју твртку унијети ријеч “Хрватска” или њезине изведенице, као и друга државна знамења (која се више експлицитно не енумерирају – *ор. аут.*) мора у том смислу поставити захтјев Министарству правосуђа и управе Републике Хрватске, које о томе одлучује рјешењем којим може одобрити такво затражено уношење или исто одбити. Не ради се стога о праву на употребу ових ријечи односно државних знамења и њиховог опонашања у твртки трговачког друштва, него о могућности прописаној законом, под увјетом да је таква употреба допуштена. Против рјешења Министарства правосуђа и управе из чл. 15, ст. 1. ЗТД-а није допуштена жалба, али се може покренути управни спор.³⁴

Према чл. 19. ЗУ, у назив установе може се унијети име или дио имена неке физичке особе на начин да се тиме не вријеђа част и углед те особе и само уз њен писани пристапак, а ако је та особа умрла, уз писани пристапак њених насљедника (нпр. Лексикографски завод Мирослав Крлежа; Хрватско народно казалиште Ивана пл. Зајца и сл.). У назив установе се може унијети име или дио имена неке повијесне или друге знамените особе само на начин којим се не вријеђа достојанство те особе и само уз њен писани пристапак, а ако је та особа умрла само ако га се користи на прикладан начин уз писани пристапак насљедника. Вријеђа ли установа својим дјеловањем или на који други начин част, углед и достојанство особе чије је име унесено у њезин назив, та особа, а

³² Закон о управним споровима (ЗУС), *Народне новине*, бр. 20/10, 143/12, 152/14, 94/16 и 29/17.

³³ Закон о измјенама Закона о трговачким друштвима, *Народне новине*, бр. 32/22.

³⁴ Вид. Ј. Барбић, *Закон о измјенама и допунама Закона о трговачким друштвима*, Информатор бр. 6725, 2022, 16.

ако је особа умрла њени наследици, имају право тражити брисање њеног имена из назива установе.

Пристанак живуће особе даје се у писаној форми и прилаже се пријави за упис у судски регистар. Потпис особе у писаном пристанку морао би бити овјерен од стране јавног билежника.³⁵ Пристанак особе нужен је када је у називу установе:

- пуно име и презиме особе;
- само почетно слово имена и презиме особе;
- псеудоним добро познате или чувене особе;
- надимак добро познате или чувене особе, чиме се јасно асоцира на одређену особу.

Пристанак није потребан када назив установе садржи само име, али не и презиме одређене особе, јер се тиме с обзиром на раширеност имена у популацији не ствара спона с точно одређеном особом.

У случају уношења имена умрле особе у назив установе, при чему се под именом подразумијева име и презиме те особе, нужен је пристанак њезиних наследици, како опоручних тако и законских, који се легитимирају рјешењем о наслеђивању. У поступку наслеђивања, с обзиром како се не ради о предмету наслеђивања, не утврђује се право на кориштење имена покојника. Пристанак на употребу имена умрле особе морају дати сви наследици. Нема ли умрла особа наследици, то право сукладно правилима о ошасној имовини из чл. 20, ст. 2. Закона о наслеђивању³⁶ припада оној административној јединици у којој је умрла особа имала задње пребивалиште.

Ђ. Ознаке посебног стања установе у називу установе

Стечајним законом³⁷ се уређују претпоставке за отварање предстечајнога поступка, предстечајни поступак, правне посљедице његова отварања и provedбе, претпоставке за отварање стечајнога поступка, стечајни поступак, правне посљедице његова отварања и provedбе, стечајни план, особна управа дужника неспособнога за плаћање те претпоставке и учинци ослобађања дужника од преосталих обвеза. Стечајни поступак проводи се ради скупнога намирења вјеровника стечајнога дужника, уновчењем његове имовине и подјелом прикупљених средстава вјеровницима. Како се стечајни поступак може, између осталих, провести над правном особом, то значи да и установа може бити стечајни дужник. Ипак, у чл. 3, ст. 2. СЗ-а наведене су одређене изнимке, односно правне особе над којима се не може провести стечајни поступак. Међу њима СЗ експлицитно наводи и Хрватски завод за здравствено

³⁵ Д. Медведовић, *Закон о установама с кратким коментаром, напоменама и стварним казалом*, Загреб, 1995, 43.

³⁶ Закон о наслеђивању, *Народне новине*, бр. 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15 и 14/19.

³⁷ Стечајни закон (СЗ), *Народне новине*, бр. 71/15, 104/17 и 36/22.

осигурање³⁸ и Хрватски завод за мировинско осигурање³⁹, који су по својему правном статусу јавне установе суkladно ЗУ и посебним законима.

Према чл. 72. ЗУ, над установом се може провести стечај у складу с прописима о стечају. Тако према чл. 5. СЗ-а, стечајни поступак се може отворити ако суд утврди постојање стечајнога разлога, односно неспособност за плаћање и презадуженост. Дужник, па тако и установа, може предложити отварање стечајнога поступка и ако учини вјеројатним да своје већ постојеће обвезе неће моћи испунити по доспијећу (пријетећа неспособност за плаћање). Остатак стечајне масе предат ће се суkladно чл. 73. ЗУ оснивачу установе.

Отварањем стечајног поступка установа не престаје, престаје само течевна флактивност установе. У циљу постизања сврхе и циљева стечајног поступка, установа и у тој фази наставља дјеловати па и склапати правне послове. Дакле, уколико се установа налази у таквом посебном стању, такво се стање мора имплементирати у назив установе, те тако упозорити треће особе које с установом дјелатно комуницирају. Стога се такво посебно стање установе мора назначити и у називу установе, како би се с једне стране заштитиле треће особе, а с друге стране на тај начин јавно обзнанило стање установе.

Изријеком је прописано како се називу установе која је у стечају или у ликвидацији према чл. 20. ЗУ има додати ознака "у стечају" или "у ликвидацији", те се тако уписује у судски регистар. Назив установе тада садржава све до тада уписане састојке, али се тим састојцима додаје једна од наведених ознака посебних стања.

Према чл. 65. Закона о судском регистру⁴⁰ регистарски суд ће по службеној дужности уписати рјешења из стечајног поступка која се по посебном закону, а тако приписује и ЗУ, обвезно уписују у регистар, те ће уписати уз назив установе назнаку „у стечају“, стечајног управитеља, те брисати претходно уписане особе овлаштене за заступање установе односно равнатеља установе.

³⁸ Према чл. 97. Закона о обвезном здравственом осигурању (Закон о обвезном здравственом осигурању (ЗОЗО), *Народне новине*, бр. 80/13, 137/13 и 98/19), Хрватски завод за здравствено осигурање (Завод) је јавна установа на коју се примјењују прописи о установама, ако ЗОЗО-ом није друкчије утврђено. Завод има својство правне особе с правима, обвезама те одговорношћу утврђеном ЗОЗО-ом и Статутом. Вид. чл. 3. Статута Хрватског завода за здравствено осигурање, *Народне новине*, бр. 18/09, 33/10, 8/11, 18/13, 1/14 и 83/15.

³⁹ Према чл. 141, ст. 1. и 2. Закона о мировинском осигурању (Закон о мировинском осигурању (ЗМИО), *Народне новине*, бр. 157/13, 151/14, 33/15, 93/15, 120/16, 18/18 – одлука Уставног суда Републике Хрватске, 62/18, 115/18 и 102/19), Хрватски завод за мировинско осигурање (Завод) је јавна установа на коју се примјењују прописи о установама, ако ЗМИО-ом није друкчије уређено. Завод има својство правне особе с правима, обвезама те одговорношћу утврђеном ЗМИО-ом и Статутом. Вид. Статут Хрватског завода за мировинско осигурање, *Народне новине*, бр. 28/14, 24/15 и 73/19).

⁴⁰ Закон о судском регистру (ЗСР), *Народне новине*, бр. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15, 40/19 и 32/22.

Према чл. 71, ст. 2. ЗУ, у случајевима престанка установе из чл. 71, ст 1. тачке 1, 2, 3, 4, 6. и 7. проводи се поступак ликвидације установе уз одговарајућу примјену прописа о ликвидацији јавног трговачког друштва.⁴¹ Када регистарски суд утврди да постоје разлози за престанак субјекта уписа, донијет ће позивом на одредбу чл. 64, ст. 5. ЗСР рјешење о упису настанка разлога за престанак субјекта уписа, именовању ликвидатора и промјени назива установе с назнаком „у ликвидацији“. Надаље, према чл. 68. Правилника о начину уписа у судски регистар,⁴² након именовања ликвидатора и отварања поступка ликвидације регистарски суд по службеној дужности уписује одлуку о именовању ликвидатора, име и презиме, пребивалиште и ОИБ ликвидатора, овласти у заступању ако је именовано више ликвидатора, односно одговарајуће податке за правну особу, ако је за ликвидатора именована правна особа те назнаку уз назив „у ликвидацији“.

Одредбом чл. 25. ЗУ прописана је суспидијарна примјена одговарајућих одредби о твртки друштва из Закона о трговачким друштвима⁴³ на питања у свези назива установе. Тако је утврђено како се на заштиту назива установе примјењују на одговарајући начин одредбе закона којим се уређује заштита твртке трговачког друштва. Ову одредбу треба шире тумачити, односно на сва она питања која одредбама ЗУ нису адекватно регулирана, а постоји одговарајућа регулација у ЗТД-у. Стога би се и на установу примјењивала одредба чл. 121. ЗТД-а која уређује твртку и потписивање трговачког друштва над којим се проводи ликвидацијски поступак. Тако се има одговарајуће примјењивати ову одредбу на начин да се ликвидатори морају потписивати тако да уз назив установе наведу назнаку „у ликвидацији“. Додатком „у ликвидацији“ (*in liqu, per liqu* и сл.) није дошло до промјене назива установе. Уколико ликвидатор не поступи по цитираној обвези из чл. 121. ЗТД-а правни посао у којем ликвидатор није уз назив установе ставио назнаку из које произлази да је установа у ликвидацији није неваљан. Ипак такав пропуст чини ликвидатора одговорним за могућу штету. Надаље, упућујемо и на одредбу чл. 370. ЗТД-а, према којој након што се одлука о отварању ликвидације друштва упише у судски регистар, у твртку друштва мора се навести ознака „у ликвидацији“. И ова одредба се супсидијарно примјењује на установу у ликвидацији.

Стога, уношењем ових ознака („у стечају“, „у ликвидацији“) у назив установе јасно се издваја и означава установа у стечају односно у ликвидацији

⁴¹ Вид. чл. 113-128. ЗТД-а; Д. Златовић, *Управљање трговачким друштвима*, Либертин наклада, Ријека, 2014, 158-160.

⁴² Правилник о начину уписа у судски регистар, *Народне новине*, бр. 121/19 (у даљем тексту: Правилник).

⁴³ Закон о трговачким друштвима (ЗТД), *Народне новине*, бр. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/1., 152/11 – прочишћени текст, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19 и 32/22.

од других установа које нису у таквом посебном статусу. Тиме се даје трећима на знање како таква установа нема више течевних циљева, те да такву установу више не воде редовна тијела установе, него други органи, тј. стечајни управитељ односно ликвидатори.

У случају престанка поступка ликвидације због тога што је установа одлучила да не престане него да настави даље дјеловати, тада ће установа промијенити назив установе на начин да се из назива испусти посебна ознака која је упућивала на ликвидацију. Таква ће се ознака брисати из судског регистра на темељу посебног приједлога. Обустави ли се стечајни поступак ради накнадног нестанка стечајног разлога, из назива установе брисат ће се ознака која је упућивала да се установа налазила у стечају. Овдје упућујемо на одредбе чл. 63. ЗСР и чл. 64. и 65. Правилника.

Како се ове посебне ознаке у називу установе уписују у судски регистар, установа у стечају односно установа у ликвидацији дужна је у обављању дјелатности и пословању употребљавати назив и скраћени назив у облику и садржају у којем је уписан у судски регистар, дакле с назнаком да је установа „у стечају“ или „у ликвидацији“ (нпр. Установа за здравствену његу Купановац у стечају, Школска 26, Свети Ђурађ). Уколико то не учини, установа чини прекршај из чл. 77, ст. 1, точ. 2. ЗУ, те ће се казнити новчаном казном од 2000,00 до 10.000,00 куна, а новчаном казном од 1000,00 до 5000,00 куна и одговорна особа установе, у овим случајевима стечајни управитељ односно ликвидатор, ако посебним законом није предвиђено што друкчије.

Законом о санацији јавних установа⁴⁴ уређује се поступак санације јавних установа основаних од стране Републике Хрватске, јединица локалне и подручне (регионалне) самоуправе те других оснивача сукладно посебном пропису и то код јавних установа код којих оснивач не може покрити настале губитке или испуњавати новчане обвезе у законом утврђеним роковима. Санација јавних установа проводи се ради постизања финансијске стабилности јавних установа и јачања одговорности у њиховом управљању те тиме повећања квалитете и ефикасности у пружању јавних услуга. И у случају санације установа по овом Закону и посебним прописима ради се несумњиво о посебном стању установе, међутим, наведени закон не уводи обвезу промјене назива установе додавањем посебне ознаке (нпр. „у санацији“).⁴⁵

Е. Скраћени назив установе

Према чл. 21, ст. 1. ЗУ установа може употребљавати и скраћени назив. Дакле, код установе је примјењен исти приступ као и код трговачког друштва, који има твртке, а може имати и скраћену твртку. Стога је постојање назива

⁴⁴ Закон о санацији јавних установа, *Народне новине*, бр. 136/12, 151/14, 27/16 и 73/19.

⁴⁵ Д. Златовић, *Новости у правном уређењу санације јавних установа у подручју здравствене дјелатности*, *Право и порези*, бр. 2, 2013, 43-47.

установе као темељног обиљежја исте обвезно, а постојање скраћеног назива установе је факултативно. Хоће ли установа имати скраћени назив аутономна је и диспозитивна одлука саме установе, односно њених оснивача. То је случај претежито када је сам назив установе дугачак, па употреба скраћеног назива у дјеловању установе олакшава комуникацију с трећима. Скраћени назив мора садржавати препознатљиви дио назива установе.

Уколико се установа одлучи имати и скраћени назив, скраћени се назив установе уписује у судски регистар и под њиме установа може наступати у свом пословању и правном промету. Код тога је установа дужна употребљавати скраћени назив у облику и садржају у којему је уписан у судски регистар. Скраћени назив установе одређује се и употребљава на језику и писму како је то одређено за назив установе.

Неке установе, посебице агенције у посебном закону, уредбама о оснивању или статуту садрже одредбе о скраћеном називу, као примјерице у случајевима:

- Финанцијска агенција – ФИНА (чл. 2, ст. 2. Закона о Финанцијској агенцији);
- Агенција за надзор финансијских услуга – ХАНФА (чл. 3, ст. 2. Статута);
- Агенција за струковно образовање и образовање одраслих – АСОО (чл. 7, ст. 2. Статута);
- Хрватска новинска извјештајна агенција – ХИНА (чл. 2, ст. 2. Закона о Хрватској извјештајној новинској агенцији);
- Јавна установа Лучка управа Вуковар – Лучка управа Вуковар (чл. 5. Статута);
- Национална и свеучилишна књижница у Загребу – НСК (чл. 3. Статута);
- Хрватско народно казалиште Сплит – ХНК Сплит (чл. 3. Статута);
- Државни архив у Загребу – ДАЗГ (чл. 4. Статута);
- Хрватска радиотелевизија – ХРТ (чл. 2, ст. 1. и 2. Закона о Хрватској радиотелевизији);
- Хрватска акредитацијска агенција – ХАА (чл. 1. Уредбе).

Ж. Језик назива установе

С обзиром на то да се установа у пословном промету идентифицира са својим називом, одлука о томе како назвати установу једна је од важнијих одлука његових оснивача. При доношењу те одлуке надлежни органи су ограничени у избору одређеним правилима. Исто тако, избор ограничавају и правила о језику назива установе.

Према чл. 22. ЗУ, назив установе мора бити на хрватском језику исписан латиничним писмом.⁴⁶ Наведена одредба ЗУ темељи се на одредби чл. 12. Устава Република Хрватске.⁴⁷

⁴⁶ Д. Медведовић, *Закон о установама с кратким коментаром, напоменама и стварним казалом*, Загреб, 1995, 45.

Овдје се врши разликовање у односу на твртке трговачких друштава јер према чл. 20, ст. 1. Закона о трговачким друштвима⁴⁷ назнака имена твртке трговачког друштва мора бити на хрватском језику и латиничном писму или на службеном језику државе чланице Еуропске уније и латиничном писму, а могу се користити и арапски бројеви, док остали састојци састојци твртке морају бити на хрватском језику и латиничном писму.⁴⁹

ЗУ када уређује правила о језику назива установе не реферира се на потенцијалну употребу бројева у називу установе, иако се то често у пракси догађа посебице када су у питању називи школских установа. Овдје би се могло на одговарајући начин примијенити одредбе чл. 20. ЗТД-а о твртци трговачког друштва у смислу упућујуће одредбе чл. 25. ЗУ. Наиме, код твртке трговачких друштава могу се рабити бројеви и то искључиво арапски бројеви, али не и римски бројеви јер би то могло довести до збрке ради ли се о римским бројевима или великом латинском слову (нпр. пет (5) или V и сл). Ипак, како не постоји изричита одредба у ЗУ, не би било недопуштено у називу установе користити како арапске тако и римске бројеве (нпр. I. гимназија Загреб). Препоруча се уколико се већ наводе бројеви у називу установе да се то напише словима, а не бројем (нпр. Прва гимназија Вараждин).

Назив установе може садржавати поједине стране ријечи ако су уобичајене у хрватском језику, или ако за њих нема одговарајуће ријечи у хрватском језику, или ако се ради о ријечима на мртвом језику. Ако се ради о ријечима у називу установе на мртвом језику, у правилу ће то бити грчки и латински језик (нпр. Археолошки музеј *Narona* Метковић). Овдје упућујемо и на одговарајућу примјену одредбе чл. 20, ст. 12. ЗТД-а, која прописује како твртка трговачког друштва може садржавати поједине стране ријечи других језика ако оне чине име, односно твртку члана друштва или робни или услужни жиг члана заштићен у Републици Хрватској, односно његова друштва регистраног у Републици Хрватској, или ако су уобичајене у хрватском језику, или ако за њих нема одговарајуће ријечи у хрватском језику, или ако се ради о ријечима на мртвом језику. Наиме, допуштено је користити у називу твртке и ријечи на страном језику ако оне чине име особе (нпр. *Edward Bernays* Висока школа за комуникацијски менаџмент).

⁴⁷ Устав Републике Хрватске, *Народне новине*, бр. 56/90, 135/97, 113/00, 28/01, 76/10 и 5/14; Вид. чл. 12. Устава РХ: „(1) У Републици Хрватској у службеној је упораби хрватски језик и латинично писмо; (2) У појединим локалним јединицама уз хрватски језик и латинично писмо у службену се упорабу може увести и други језик те ћирилично или које друго писмо под увјетима прописанима законом“.

⁴⁸ Закон о трговачким друштвима (ЗТД), *Народне новине*, бр. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11 – прочишћени текст, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19 и 32/22.

⁴⁹ За изворну регулативу вид. Ј. Барбић, *Право друштава : књига прва : опћи дио*, Загреб, 1999, 268.

Неке установе, посебице агенције у посебном закону, уредбама о оснивању или статуту садрже одредбе о називу на страном језику, као примјерице у случајевима:

- Хрватска регулаторна агенција за мрежне дјелатности – ХАКОМ – *Croatian Regulatory Authority for Network Industries* (чл. 3, ст. 2. Статута);
- Хрватска агенција за мало gospodarство, иновације и инвестиције – ХАМАГ-БИЦРО – *Croatian Agency for SMEs, Innovations and Investments* (чл. 3. Статута);
- Агенција за угљиководике – АЗУ – *Croatian Hydrocarbons Agency* (чл. 3. Статута);
- Агенција за знаност и високо образовање – АЗВО – *Agency for Science and Higher Education – ASHE* (чл. 3, ст. 3. и 4. Статута);
- Агенција за мобилност и програме ЕУ – АМПЕУ – *Agency for Mobility and EU Programmes – AMEUP* (чл. 4, ст. 2. и 3. Статута);
- Агенција за заштиту особних података – АЗОП – *Croatian Agency for Protection of Personal Data – CAPPD* (чл. 3. Статута);
- Агенција за заштиту тржишног натјечања – АЗТН – *Croatian Competition Agency – ССА* (чл. 3. Статута);
- Јавна установа “Парк природе Биоково” – *Public institution Nature Park Biokovo* (чл. 5. Статута);
- Хрватски регистар бродова – ХРБ – *Croatian Register of Shipping – CRS* (чл. 7. Статута);
- Хрватска академска и истраживачка мрежа – CARNET – *Croatian Academic and Research Network – CARNET* (чл. 5. Статута).⁵⁰

Установа која је основана с циљем заштите и промицања одгоја, образовања, културе и информирања припадника етничке и националне заједнице или мањине може имати двојезични назив, и то на хрватском језику исписан латиничним писмом и језику и писму те етничке и националне заједнице или мањине (нпр. Основна школа Борово – *Основна школа Борово*). Овдје је нужно консултирати одредбе чл. 15. Устава Републике Хрватске и чл. 10, 11, и 15. Уставног закона. Посебице у овом контексту истичемо одредбу чл. 10. Уставног закона која гласи: “Припадници националних мањина имају право слободно служити се својим језиком и писмом, приватно и јавно, укључујући право на језику и писму којим се служе истицати ознаке, напise и друге информације у складу са законом.”

Установа која обавља дјелатност на подручју јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе у којој је, уз хрватски језик и латинично писмо, уведена и службена употреба језика и писма припадника етничке и националне заједнице или мањине, дужна је истакнути двојезични назив на хрватском језику исписан латиничним писмом, а на другом мјесту на језику и писму етничке и националне заједнице или мањине. Овдје је нужно консултирати

⁵⁰ Уп. С. Иванда, *op.cit.*, 44.

одредбе чл. 12. Уставног закона о правима националних мањина и Закон о упораби језика и писма националних мањина у Републици Хрватској.⁵¹

Установа може имати двојезични назив и то на хрватском језику исписан латиничним писмом и на неком страном живом или мртвом језику уз претходно прибављену дозволу министарства надлежног за послове управе (нпр. *Polytechnic of Šibenik*). У дописивању с физичким и правним особама у иноземству установа може уз назив, који је уписан у судски регистар, употребљавати и пријевод назива на страном живом или мртвом језику. Одредбе чл. 22, ст. 1-7. ЗУ примјењују се и на скраћени назив установе.

3. Упораба назива установе

Назив и скраћени назив у облику и садржају у којему је уписан у судски регистар установа је дужна употребљавати у складу с одредбом чл. 23. ЗУ. Упис назива установе у судски регистар има конститутивни учинак, јер тада установа стјече право употребе назива установе, али и⁵² обвезу употребљавати га управо онако како је уписан у регистар.

Колико је та одредба битна за правну позицију установе као странке у судским поступцима аналогijом показује и пресуда Високог трговачког суда РХ-а⁵³ из које произлази да странке у поступку (па тако и установе – *op.aut.*) морају бити тачно означене како би се недвојбено могло разабрати тко је особа коју је суд пресудом обвезао на чинидбу, односно у чију корист је чинидбу наложио како би се пресуде могле овршити.⁵⁴

Ако је уз назив или скраћени назив у судски регистар уписан и назив или скраћени назив у пријеводу на страни језик и писмо, назив или скраћени назив на страном језику и писму установа може употребљавати само заједно с називом на хрватском језику и латиничном писму.⁵⁵

На пословном папиру установе (писмима, рачунима и др.)⁵⁶ мора се отиснути њен назив, сједиште, суд код којег је уписана у судски регистар и

⁵¹ Закон о упораби језика и писма националних мањина у Републици Хрватској, *Народне новине*, бр. 51/00 и 56/00; Шире вид. М. Арловић, *Право националних мањина у Републици Хрватској*, Загреб, 2015, 389-393.

⁵² Тако аналогijом код: А. Ераковић, *Коментар Закона о трговачким друштвима са судском праксом, напоменама, прилозима и абecedним казалом појмова*, Загреб, 2008, 456.

⁵³ Пресуда Високог трговачког суда РХ, Пж 6475/04-3 од 21.6.2007.

⁵⁴ М. Брачун, *op.cit.*, 138.

⁵⁵ Према чл. 14, ст. 1, точ. 6. Правилника о начину уписа у судски регистар, за упис знаковља (имена, презимена, назива и твртки) изван латиничног писма користе се међународни стандарди за путне исправе (ICAO Document 9303 *potvrđenog normom ISO/IEC 7501 Machine readable travel documents*).

⁵⁶ Пословно писмо је свако приопћење воље које установа изјављује према вани, те се не ради о интерним приопћењима унутар установе (Ј. Барбић, *Право друштава : књига прва : опћи дио*, Загреб, 1999, 292-293).

број под којим је то учињено, твртка и сједиште правних особа код којих се воде њени рачуни и бројеви тих рачуна. Исто вриједи и за садржај интернетске странице установе.⁵⁷

На дописима које упућује особама с којима се налази у пословном односу или с којима је већ започела пријеписку, установа може употребљавати пословни папир на којему су отиснути само њен назив или скраћени назив и сједиште.⁵⁸

Назив установе мора се истакнути на згради у којој је њено сједиште, односно у којој установа обавља дјелатност ради које је основана. Дакле, обавезно је истицање назива или скраћеног назива установе на њеним пословним просторијама. Уколико се пословне просторије установе налазе на више различитих мјеста, на свакој се мора истакнути назив установе. У циљу транспарентног представљања корисницима дјелатности установе, није довољно да установа истакне свој назив само на пословној просторији која представља пословну адресу односно сједиште установе, него се то мора учинити на свим њеним пословним просторијама неовисно гдје се налазе и неовисно ради ли се или не о подружници установе.

Мрежне (интернетске) старнице установа постале су неизоставан дио њиховог идентитета. Како се и установа може појавити као даваатељ услуга информацијског друштва она мора према чл. 6, ст. 1. Закона о електроничкој трговини⁵⁹ у облику и на начин који је непосредно и стално доступан корисницима и надлежним тијелима државне управе Републике Хрватске пружити информације као што су примјерице назив даваатеља услуга и сједиште правне особе даваатеља услуга.

И. Модалитети правне заштите назива установе

1. Правни оквир заштите назива установе

Назив установе ужива вишеструку правну заштиту. Заштита установе пружа се на темељу Закона о установама, те Закона о трговачким друштвима и других прописа. Те се заштите међусобно не искључују, па ако су за више њих испуњене претпоставке, може се титулар назива користити најпогоднијом, најчешће оном која представља мањи терет доказивања за онога тко заштиту тражи.

⁵⁷ Вид. Д. Терек, *Употреба твртке на пословном папиру трговачког друштва*, Рачуноводство и финансије бр. 2, 2004, 129-132.

⁵⁸ Вид. Д. Терек, *Употреба твртке у пословању трговачких друштава*, Рачуноводство и финансије бр. 11, 2010, 214.

⁵⁹ Закон о електроничкој трговини, *Народне новине*, бр. 173/03, 67/08, 36/09, 130/11, 30/14 и 32/19.

2. *Заштита назива установе примјеном одредби
Закона о трговачким друштвима*

Према одредби чл. 25. ЗУ, на заштиту назива установе примјењују се на одговарајући начин одредбе закона којим се уређује заштита твртке трговачког друштва, дакле првенствено одредбе чл. 28-31. ЗТД-а.⁶⁰ Сукладно начелу законитости, а слиједом одредбе чл. 25. ЗУ у свези с одредбом чл. 28. ЗТД-а, суд ће одбити упис у судски регистар назив установе који није у складу с одредбама ЗУ.

Према начелу искључивости, а слиједом одредбе чл. 25. ЗУ у свези с чл. 29. ЗТД-а, у судски регистар не може се уписати назив установе који је једнак раније уписаном називу или називу који се јасно не разликује од раније уписаног назива, о чему суд пази по службеној дужности (*ex officio*). Назив подружнице установе мора садржавати додатак којим се осигурава да се она јасно разликује од већ уписаног назива. Начело искључивости осигурава да се нитко не може користити туђи назив нити га опонашати ако му није пренесен уз увјете који су прописани законом.

Према начелу првенства, с слиједом одредбе чл. 25. ЗУ у свези с чл. 30. ЗТД-а, ако се суду ради уписа у судски регистар пријаве исти називи установа или називи које се међусобно јасно не разликују, суд ће уписати онај назив који је раније пријављен. Изнимно од тога, уписат ће се касније пријављени назив ако подносилац касније пријаве докаже да је у вријеме подношења раније пријаве тај назив, односно његове битне састојке употребљавао на тржишту као ознаку свога подuzeћа или као робни или услужни знак за означавање својих производа или услуга те да је то чинио прије подносиоца раније пријаве.

Одговарајућом примјеном чл. 31. ЗТД-а, установа којој друга особа употребом или уписом истог или сличног назива, који је уписан у судски регистар, вријеђа њена права или угрожава њен положај у тржишној утакмици или постоји опасност да њена права и положај у тржишној утакмици буду повријеђени, односно угрожени или се друга особа употребом назива неповласно користи њеним пословним угледом или га присваја, може тужбом захтијевати да друга особа престане употребљавати тај назив, да се назив или твртка те друге особе избрише из судског регистра, те да ју се обавезе да надокнади штету причињену употребом назива.

Ови увјети не морају бити кумулативно испуњени, па је довољно за подизање тужбе да је остварен један од ових увјета. Кад се ради о употреби истог назива, није потребно посебно доказивати околности у смислу чл. 31. ЗТД-а у свези чл. 25. ЗУ, будући да и сама могућност повреде даје право на заштиту.⁶¹

⁶⁰ Вид. Ј. Барбић, *Право друштава : књига прва : опћи дио*, Загреб, 1999, 297.

⁶¹ *Per analogiam*, вид. Пресуду Врховног суда РХ, Рев-121/95, Информатор, бр. 4607-4608, 1998. У пресуди се између осталог наводи: "Судови нижег ранга правилно су закључили да се ради о истом имену твртке, да тужитељ као раније уписан има

Овај вид заштите с обзиром да се ради о повреди нечијих права овиси о диспозицији самог носитеља права, а заштита се пружа против употребе или уписа туђег назива установе. ЗТД овдје користи појам „друге особе“ у смислу повредитеља права на твртку односно назив, што се може шире тумачити тако што повредитељ може бити трговац (нпр. трговачко друштво) али и нетрговац (нпр. друга установа).⁶²

Овом тужбом се може тражити:

- да друга особа престане употребљавати предметни назив;
- да се твртка/назив друге особе избрише из судског регистра;
- да се друга особа обвеже надокнадити штету причињену употребом назива.⁶³

Заштита се остварује тужбом која се подноси трговачком суду који води судски регистар у којем је уписан назив односно твртка друге особе, чијим уписом настаје споменута опасност, угрожавање или повреда назива установе.⁶⁴ Тужба се може подигнути у року од три године од уписа друге твртке односно назива у судски регистар. Ова се заштита простире не само на називе већ уписане у судски регистар, него и на назив установе који је уредно пријављен судском регистру, јер му од тада тече право првенства.⁶⁵

Код тога је потребно нагласити да тужитељ који тражи да се другој особи забрани употреба назива/твртке која се јасно не разликује од његовог назива установе није дужан доказати да је дошло до забуне код потрошача односно корисника услуга, него је довољно да постоји могућност замјене.⁶⁶ Захтјев за брисање твртке/назива из судског регистра не значи захват у правну особност

предност пред тужеником и да тужитељ има пословни интерес да се туженик не служи истим именом као тужитељ без обзира на то је ли његов пословни интерес стварно угрожен, будући да је довољно да таква могућност постоји. Стога се не могу прихватити приговори из ревизије да тужитељ нема пословни интерес за забрану имена туженикове твртке с обзиром на то да туженик не угрожава пословање тужитеља и не угрожава његов положај у тржишној утакмици као и да не вријеђа његова права. Наиме, овај ревизијски суд прихваћа оцјене судова нижег ступања да није потребно утврђивати наведене околности, већ је довољно да се ради о истом називу твртке.“

⁶² В. Горенц (ур.) *et. al., op.cit.*, 48.

⁶³ Словенски Закон о господарских дружбама (ЗГД) осим наведених тужбених захтјева признаје и могућност тражења објаве пресуде на трошак тужене стране (Уп. III. Ivanjko, M. Kocbek, *Pravo družb – statusno gospodarsko pravo : drugo издање*, Љубљана, 1996, 109. *Per analogiam* из хрватске судске праксе примјењиво на заштиту назива установа наводимо и следећу рјешидбу: “Трговац којему друга особа употребом или уписом исте или сличне твртке вријеђа његово право или угрожава његов положај у тржишној утакмици може тужбом захтијевати да друга особа престане употребљавати ту твртку, као и да се твртка те друге особе избрише из судског регистра“ (ВТС РХ, Пж-887/06 од 7.3.2006).

⁶⁴ Вид. чл. 31, ст. 2. ЗТД-а.

⁶⁵ *Per analogiam*, вид. Пресуду Врховног суда РХ, бр. ИИ Рев 159/1994-2 од 29.1.1997.

⁶⁶ *Per analogiam*, вид. Пресуду ВТС РХ, Пж-1308/06 од 23.1.2007.

туженика него се тражи у ствари да исти настави пословати под новом твртком/називом која неће задирати у ранија права тужитеља. Код захтјева за накнаду штете на тужитељу је терет доказа да је настала штета, те о каквој се штети ради и о њеној висини, те да је до штете дошло због протуправног понашања туженика који је неовлашћено рабио твртку тужитеља. Кривња туженога се претпоставља.⁶⁷

3. Заштита назива установе примјеном одредби Закона о судском регистру

Према чл. 49, ст. 1. Закона о судском регистру, регистарски суд по службеној дужности провјерава је ли под истим називом уписан или уредно пријављен за упис у регистар неки други субјект уписа. Назив субјекта уписа мора се јасно разликовати од твртке или назива другог субјекта уписа на подручју Републике Хрватске. Дакле, мора се јасно разликовати не више само на подручју истог регистарског суда, него се цијело државно подручје сматра истом референтном регистарском базом за утврђивање колизија супростављених ознака. Када утврди да се назив субјекта уписа јасно не разликује од твртке или назива другог субјекта уписа који је већ уписан у регистар или који је уредно поднио пријаву за упис, а не ради се о случају из чл. 30. ст. 2. ЗТД-а⁶⁸, регистарски суд ће позвати предлагатеља, да у одређеном року промијени назив и поднесе измијењену пријаву с одговарајућим исправама, Регистарски суд одбит ће захтјев за упис у регистар, ако предлагатељ не поступи по закључку суда.

4. Заштита назива установе примјеном одредби прописа о заштити тржишног натјечања и прописа о заштити интелектуалног и индустријског власништва

а) Заштита назива установе примјеном одредби прописа о заштити тржишног натјечања

Одредба чл. 25. ЗУ упућује како се на заштиту назива установе имају адекватно примијенити прописи о заштити твртке трговачког друштва, чиме се директно упућује на одредбу чл. 31. ЗТД-а.

⁶⁷ Ј. Барбић, *Право друштва*, Књига прва : Опћи дио : 3. измијењено издање, Загреб, 2008, 299.

⁶⁸ Чл. 30. ЗТД-а гласи: „(1) Ако се суду ради уписа у судски регистар пријаве исте твртке или твртке које се међусобно јасно не разликују, суд ће уписати ону твртку која је раније пријављена; (2) Изнимно од одредбе ставка 1. овога чланка, уписат ће се касније пријављена твртка ако подносиатељ касније пријаве докаже да је у вријеме подношења раније пријаве ту твртку, односно њене битне састојке употребљавао на тржишту као ознаку свога подuzeћа или као робни или услужни знак за означавање својих производа или услуга те да је то чинио прије подносиатеља раније пријаве“.

Без обзира на заштиту коју предвиђају одредбе чл. 31, ст. 1. и 2. ЗТД-а о тужби због повреде назива установе уписом односно упорабом истог или сличног назива (твртке), установа може заштиту својих права гледе употребе и уписа назива установе позивом на чл. 31, ст. 3. ЗТД-а остваривати и на темељу прописа о заштити тржишног натјечања, те других прописа о заштити интелектуалног и индустријског власништва.⁶⁹

Заштита од нелојалне утакмице (непоштеног трговања) уређена је одредбама чл. 63-65. Закона о трговини.⁷⁰ Наиме, према чл. 5, ст. 1, подставка 6. ЗоТ-а дјелатност трговине могу уз трговца у смислу чл. 4. ЗоТ-а обављати и правне особе (удруге, задруге, установе и сл.) које према посебним прописима ради остваривања својих циљева, а сукладно одредбама статута или других опћих аката, своје производе продају на мало изван продаваоница на начин из чланка 10. ставка 1. подставка 2., 3., 4., 9. и 13. ЗоТ-а, ако испуњавају увјете из чл. 12. ЗоТ-а које не требају изнимно испуњавати у случају када се продаја робе и/или услуга обавља пригодном продајом (сајмови, изложбе и сл). Под непоштеним трговањем, које је *ex lege* забрањено, подразумијевају се према чл. 63. ЗоТ-а радње трговца којима се ради тржишног натјечања повређују добри трговачки обичаји.

Уз ову генералну клаузулу нелојалне утакмице у чл. 64. ЗоТ-а, наведени су примјерични случајеви непоштеног трговања, међу којима и рекламирање, оглашавање или понуда робе или услуга навођењем података или употребом израза с којима се искориштава углед другог трговца, његових производа или услуга, односно производа другог трговца, те продаја робе с ознакама или подацима или изгледом који стварају или би могли створити забуну гледе извора, начина производње, количине, каквоће или других особина робе.⁷¹

Судска пракса је заузела стајалиште које је примјенииво и на заштиту назива установе, посебице када она обавља и одређене комерцијалне дјелатности, према којему неовлаштена употреба имена односно твртке као и рекламирање у којем је искориштено име или назив другог трговца представља дјело непоштеног тржишног натјечања (нелојалне конкуренције, нелојалне утакмице, непоштеног трговања).⁷²

⁶⁹ Вид. Д. Златовић, *Нелојална конкуренција – заштита права интелектуалног власништва од непоштеног трговања*, Ријека, 2015, 250-256.

⁷⁰ Закон о трговини (ЗоТ), *Народне новине*, бр. 87/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13, 30/14, 32/19, 98/19 и 32/20.

⁷¹ У чл. 71, ст. 1, алинеја 9. раније важећег Закона о трговини из 1996. године (Закон о трговини, *Народне новине*, бр. 11/96, 75/99, 76/99, 62/01, 109/01, 49/03, 96/03 и 103/03) било је предвиђено да се непоштеним тржишним натјечањем подразумијева особито и неоправдана употреба имена, фирме, марке или које друге ознаке другог трговца. Ова одредба је у новом ЗоТ-у испуштена, али сматрамо да би свака неовлаштена употреба туђе твртке (назива) представљала повреду добрих пословних обичаја па тако и дјело непоштеног трговања из чл. 63. ЗоТ-а.

⁷² Вид. ВТС РХ, Пж-5123/99 од 7.11.2000.

Накнада штете настала забрањеним радњама непоштеног тржишног нагјецања, па тако везано и за неовлаштену употребу туђег назива установе из чл. 5, ст. 1, подст. 6. ЗоТ-а, остварује се у судском поступку. Ову тужбу из чл. 72. ЗоТ-а може поднијети само она установа на коју се односи чл. 5, ст. 1, подст. 6. ЗоТ-а која је оштећена те одговарајуће коморске асоцијације. Право на ову тужбу застаријева протеком рока од једне године од дана када тужитељ сазна за дјело и учинитеља (субјективни рок), а најкасније три године од дана извршења дјела (објективни рок). То су преклузивни рокови и не могу се продуживати. Послије истека рока од три године, суд ће по службеној дужности одбацити тужбу поднесену послје истека тог рока.

б) Заштита назива установе примјеном одредби прописа о заштити интелектуалног и индустријског власништва

Заштита твртке па тако и заштита назива установе остварује се и према прописима о интелектуалном односно индустријском власништву. Међу правима интелектуалног власништва твртка се тако штити жиговним правом.⁷³

Жиг се битно разликује од других ознака које имају дистинктивну функцију и која се рабе у пословном промету за означавање роба и услуга односно представљају ознаке самог подузетника. Одређена колизијска правила везана за однос жига и примјерице ознака земљописног подријетла уређена су у Закону о жигу,⁷⁴ међутим нужно је указати и на разлике између жига и ознака (симбола) који имају сасвим другачију функцију. Посебице се то односи управо на твртку трговачког друштва односно назив установе, јер ове ознаке могу често коинцидирати и створити одређене проблеме у правном промету.⁷⁵

Стога је нужно појмовно одредити жиг како би се истакнуле његове разлике од твртке односно назива. Жиг се према законској дефиницији одређује као заштићени знак који се може састојати од било каквих знакова, особито ријечи, укључујући особна имена, или од цртежа, слова, бројки, боја, облика производа или пакирања производа, или звукова, под увјетом да су такви знакови прикладни за разликовање производа или услуга једнога подuzeћа од производа или услуга других подuzeћа и приказивање у регистру на начин који омогућује надлежним тијелима и јавности да одреде точан и јасан предмет заштите коју жиг пружа носитељу жига (чл. 6. ЗоЖ).

Дакле, успоређујући дефиниције ових института произлази кључна разлика између твртке односно назива и жига, јер твртка представља знак који указује на одређено трговачко друштво, а назив на одређену установу, а не на одређену робу или услугу за разлику од жига. При томе напомињемо како

⁷³ Д. Златовић, *Жиговно право и уставноправна заштита жига*, Право у господарству бр. 1, 2003, 83-101

⁷⁴ Закон о жигу (ЗоЖ), *Народне новине*, бр. 14/19.

⁷⁵ А. Верона, *Право индустријског власништва*, Загреб, 1978, 188.

носител жига може према чл. 7, ст. 1. ЗоЖ-а бити свака физичка и праван особа, па тако носитељ жига може бити и установа као облик правне особе.

У пракси може доћи до бројних конфликта између употребе твртке односно назива и жига, посебице стога што твртка односно назив одређеног носитеља често представља и његов жиг (нпр. Казалиште Мала сцена®), односно нечији жиг често може бити употребљен као твртка односно назив другог правног субјекта. Начелно, туђа се твртка (назив) не може рабити као жиг без допуштења овлаштеника. Ипак, то се релативизира прописивањем релативних разлога за одбијање регистрације жига. Тако се према чл. 10, ст. 4. ЗоЖ-а у свези с чл. 45. ЗоЖ-а прописује могућност покретања опозицијског поступка у поступку регистрације жига. На темељу приговора иматеља твртке (назива) уписане у судски регистар прије дана подношења пријаве за регистрацију жига у односу на који се подноси приговор, узимајући у обзир, ако је то примјерено, право првенства које је затражено у односу на такав жиг, неће се регистrirати жиг ако је твртка (назив) или битни дио твртке (назива) истовјетан или сличан жигу и производи или услуге које су предмет дјелатности те твртке (назива) истовјетни су или слични онима из пријаве жига и рабе се у трговачком промету, осим ако је подносиатељ пријаве у тренутку подношења пријаве имао истовјетну или сличну твртку (назив).⁷⁶

5. Казненоправна заштита назива установе

Казнени закон⁷⁷ у чл. 261. уређује како ће се казном затвора казнити до три године онај тко неовлаштено употреби туђу твртку или у њу унесе обиљежја која стварају забуну гледе предмета пословања трговачког друштва, идентитета или повезаности с другим друштвом и на тај начин прибави имовинску корист или проузрочи штету. Казнена одговорност прописана је и за покушај овог казненог дјела.⁷⁸

Иако се ова одредба односи на заштиту твртке, неовисно о одредби чл. 25. ЗУ, ова се заштита не би могла протезати на заштиту назива установа. Наиме, одредбом чл. 25. ЗУ је прописано да се на заштиту назива установе примјењују *mutatis mutandis* одредбе закона којим се уређује заштита твртке трговачког друштва. Дакле, предвиђена је одговарајућа примјена једног *implicite* одређеног закона и то онога који уређује статусна питања трговачких друштава, па тако и заштиту твртке трговачког друштва. Ради се, наиме, искључиво о примјени Закона о трговачким друштвима у погледу заштите назива установе. Није

⁷⁶ Вид. Ј. Чизмић, М. Бобан, Д. Златовић, *Нове технологије, интелектуално власништво и информацијска сигурност*, Сплит, 2016, 304.

⁷⁷ Казнени закон (КЗ), *Народне новине*, бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 – исправак, 101/17, 118/18 и 126/19.

⁷⁸ Д. Златовић, А. Галић, *Компаративни преглед казненоправне заштите твртке у праву Републике Хрватске и Босне и Херцеговине*, Гласник права бр. 1, 2019, 130.

предвиђена одговарајућа примјена других закона који регулирају друге модалитете заштите твртке трговачког друштва.

Како се одредба чл. 261. КЗ-а не би могла екстензивно тумачити, посебице ради начела законитости из чл. 2. КЗ-а (*nullum crimen sine lege certa*), те како се у прецизном законском опису тог казног дјела (*lex stricta*) не спомиње изријеком и назив установе као објект казног дјела, то неовлаштена употреба туђег назива установе не би подлијегала казној одговорности у смислу важећег хрватског законодавства. Казнено дјело неовлаштене употребе твртке налази се у КЗ у Глави XXIV – Казнена дјела против господарства, па би било прешироко то казно дјело примијенити код неовлаштене употребе назива установе.⁷⁹

Ј. Промјена назива установе

Назив установе је ознака установе којом се иста идентифицира у правном дјеловању као правна особа. Како се назив установе одређује оснивачким односно темељним актом установе (акт о оснивању, статут), јасно је како кроз дјеловање установе може доћи до потребе промјена њених ознака и обиљежја, па тако и до промјена назива. Међутим, сама установа промјену назива не може донијети актима својим органа односно тијела, него искључиво до тога може доћи одлуком оснивача установе (чл. 27, ст. 1, у свези с чл. 12. ЗУ).

Под промјеном назива установе сматра се нарочито:

- допуна назива установе новим ријечима или знаковима;
- допуна назива установе тако да се додани текст изражава и на другом језику и/или писму;
- допуна назива установе ријечима одређивања посебног стања установе у смислу чл. 20. ЗУ (“у стечају”, “у ликвидацији”);
- скраћивањем назива изостављањем одређених ријечи из назива;
- скраћивањем назива изостављањем ријечи из назива на другом језику;
- брисањем назива на другом језику;
- одређивањем потпуно новог назива установе;
- промјена скраћеног назива установе.⁸⁰

Промијењени назив установе мора садржајно и по свом облику бити у складу с одредбама ЗУ о називу установе.

Одредбом чл. 27, ст. 2. ЗУ прописано је како се промјена сједишта установе уписује у судски регистар, међутим то не значи како се у судски регистар не уписује и промјена назива установе. Иако је то пропуштено експлицитно учинити овом одредбом, одредбом чл. 24. Закона о судском

⁷⁹ Ш. Павловић, *Казнени закон*, Ријека, 2012, 558.

⁸⁰ Уп. Д. Медведовић, *Закон о установама с кратким коментаром, напоменама и стварним казалом*, Загреб, 1995, 47.

регистру је изријеком наведено како се у регистар уписује и назив, скраћени назив и пријевод назива ако их субјект има и промјене тих података.

К. Назив подружнице установе

Подружница установе је устројбени дио установе којег је установа носитељ, која нема својство правне особе, одвојена је од сједишта установе, с одређеном самосталношћу трајнијем обављању дијела дјелатности установе.

Према чл. 9. ЗУ, установа може имати једну или више подружница (одјел, завод, центар, и сл.) које обављају дјелатност и послује под називом установе и својим називом, и морају при томе навести своје сједиште и сједиште установе. Пријаву за упис подружнице у судски регистар подноси установа. Према чл. 36, ст. 2, точ. 1. и ст. 3. Закона о судском регистру за подружницу установе уписује се и назив подружнице, као и промјене назива подружнице.⁸¹

Према чл. 28. ЗУ, на назив подружнице установе примјењују се на одговарајући начин одредбе ЗУ о називу установе. У одлуци о оснивању подружнице установе мора се обавезно навести назив и сједиште установе као оснивача, односно назив и сједиште подружнице.⁸²

Л. Прекршајна одговорност због неправилне употребе назива установе

Када већ није предвиђена казнено-правна заштита назива установе, јер се хрватски законодавац није на то одлучио сматрајући како је казнено-правна реакција *ultima ratio societatis*, те како постоје други примјеренији модалитети заштите назива установе, ипак се одређене санкције због повреда права на назив установе могу изрећи због почињања прекршаја прописаних законом.

Прекршајна одговорност због неправилне употребе назива установе прописана је одредбом чл. 77, ст. 1, точ. 2. ЗУ. Овдје се ради о генералној прекршајној регулацији, међутим, посебним законима у подручју дјеловања установа може бити и друкчије предвиђено.

У случају када не постоји посебна регулатива односно у њој нема друкчијих прекршајних одредби, на темељу чл. 77, ст. 1, точ. 2. ЗУ новчаном казном од 2000,00 до 10.000,00 куна казнит ће се за прекршај установа ако у обављању дјелатности и пословању не употребљава назив и скраћени назив у облику и садржају у којем је уписан у судски регистар (чл. 23. ЗУ). За овај прекршај казнит ће се новчаном казном од 1000,00 до 5000,00 куна и одговорна особа установе.

Ипак у одређеним ситуацијама у погледу прекршајно-правне одговорности примијенит ће се посебни закони. Тако је, примјерице одредбом чл. 113а, ст. 1, точ. 5. ЗЗДВО прописано како ће се новчаном казном од 30.000,00 до

⁸¹ Вид. Д. Златовић, *Упис подружнице установе у судски регистар*, Информатор, бр. 6647, 2020, 21.

⁸² С. Петровић, П. Цероња, *Основе права друштава: 7. измијењено и допуњено издање*, Загреб, 2013, 25.

100.000,00 куна казнити за прекршај правна особа која супротно чл. 50. ЗЗДВО користи назив свеучилиште, факултет, умјетничка академија, односно ријеч: „академија“ уз назив подручја умјетности те велеучилиште и висока школа, или други назив који садржи неки од тих појмова.

Новчаном казном од 5.000,00 до 10.000,00 куна казнит ће се за наведени прекршај физичка особа и одговорна особа у правној особи (чл. 113а, ст. 2. ЗЗДВО). За овај прекршај овлаштени подносилац захтјева за покретање прекршајног поступка је министар или особа коју он овласти. Особи која је починила прекршај из чл. 113а, ст. 1, точ. 5. и ст. 2. ЗЗДВО може се изрећи заштитна мјера забране обављања звања, дјелатности или дужности физичкој особи и одговорној особи у правној особи, односно заштитна мјера забране обављања дјелатности правној особи, у трајању од 3 мјесеца до године дана.

III ЗАКЉУЧАК

Назив установе је једно од њених главних обиљежја којима се установа прије свега идентифицира у подручју свог дјеловања и по чему се разликује од других субјеката. Уједно, с обзиром на разноликост дјелатности којима се установе баве, неовисно што се у начелу ради о обављању јавне службе односно о непрофитном дјеловању, установе такођер судјелују у својеврсној тржишној утакмици у којој се преко свог назива и промичу односно рекламирају. Стога се заштити назива установе од нелојалног дјеловања других субјеката мора посветити дужна позорност, прије свега у постојању јасне и конзистентне правне регулативе, која ће омогућити титуларима брзу и учинковиту заштиту од можебитних повреда њихових регистрираних права.

Dragan Zlatović, LL.D*

PROTECTION OF INSTITUTION NAMES IN CROATIAN LAW

Summary

The name of the institution is one of its main features by which the institution is primarily identified in the field of its activities and how it differs from other entities. At the same time, given the diversity of activities in which institutions are engaged, regardless of whether it is in principle public service or non-profit activity,

* Assistant professor, Head of the administrative department Polytechnic of Sibenik, Republic of Croatia.

institutions also participate in a kind of market competition in which their name is promoted or advertised. Therefore, due attention must be paid to the protection of the name of the institution from unfair actions of other entities, especially in the existence of clear and consistent legal regulations, which will provide holders with quick and effective protection against possible violations of their registered rights.

Key words: *non-profit organizations, institution, name of institution, company, firm.*